

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XVIII., číslo 3

7. 2. 2021 / neprodejné

Z OBSAHU	Lockdown zdravých pochybností	07
	Sebevražda liberálů	10
	Offline cesta z Babylonu	14

Foto: DOMINIK NOVAK / Člověk a Víra

Chodiči do kostela

Bývá teď často slyšet, že křesťan není „chodič do kostela“. Je přece víc než to a jeho víra se osvědčuje mezi bližními, ne v bezpečí chrámu. Kvalita mého katolictví se prý nepozná z toho, že při mši pěkně pěju, ale spíš z toho, jak trpělivě se chovám vůči tupějším kolegovi a jak ve společenství s bližním zkouším svědčit o naději.

Ano, jenže podobná úvaha může katolíka také dovést k závěru, že je zbytečné plýtvat na kostel časem a že pandemické mimořádnosti nejsou ponorem do marasmu, ale obohacující změnou. Vždyť v obýváku není zima a nevřeští tu cizí spratci a liturgie se dá zastavit, zrychlit, případně přehrát znovu. Takhle soukro-

mě a bez publika, nerozptylován kostelochodiči kolem, mohu prý konečně zajet na hlubinu.

Tváří v tvář takovým názorům snad ani nelze – dnes ve věku velké virtualizace všeho – dostatečně často připomínat, že Bůh se nám nezjevil online, ale v těle, a že chce, abych jeho tělo tělem přijímal, abych se na něj díval a abych ho jedl, jak často jenom mohu. Digitální náboženství lidí, kteří svou hmotou jeden s druhým v lavicích nesousedí a kteří se hmotou svého Boha nesyťí, se snadno může změnit v obdobu starověké gnóze, v herezi, která sebe samu označovala za pravé křesťanství a přitom pohrdala tím, co je čichatelné, hmatatelné, chutnatelné, vidi-

telné a slyšitelné a považovala všechnu tu smyslovou skutečnost za smutné vězení duše.

Kéž křesťan není gnostikem, kéž Boha, který přišel v těle, svým tělem také oslavuje – svými nohama, jimiž do kostela přijde, svými rukama, jimiž se pokřižuje, svými koleny, na něž padne, a svým jazykem, kterým Pána přijme. A pokud něco z toho dočasně nejde, kéž alespoň teskní po dnech, kdy mohl být beztravně chodičem do kostela a nehledá v přibouchnutých vrátech chrámu uměle duchovní příležitost.

Václav Boleslavský,
publicista

Nyní je čas otevřít dveře kostelů

„Ani kvůli koronaviru nesmí být uzavřena cesta ke Kristu v Nejsvětější svátosti“. Kázání na svátek sv. Anežky v titulárním kostele Sant'Agnese in Agone (Piazza Navona) kardinála Gerharda Müllera.

Milí bratři a sestry v Ježíši Kristu, Synu Božím!

Touto posvátnou liturgií slavíme památku sv. Anežky. V útlém věku 12 let raději položila život pro Krista, než aby uctívala falešné bohy pohanů. A dnes by byla znechucena divadlem kolem Pačamamy, jež zorganizovali křesťané, kteří zapomněli na první přikázání. Ve víře odolávala výhrůzkám mocných i pokušením hmotných požitků. V první knize svého spisu „O pannách“ předložil sv. Ambrož Milánský výklad o naší svaté mučednici: „Proto když vydala svůj život jako oběť, jednalo se o dvojí mučednictví, totiž o panenství a o uctění Boha“ (*De virginitate* I, II, 9).

K umučení sv. Anežky došlo v době strašlivé morové epidemie, která v polovině 3. století zpusťovala téměř celou římskou říši a na mnoha místech jí padla za oběť polovina populace. Biskup a mučedník Cyprián z Kartágu (+258) dával ve svém spise „O smrtelnosti“ křesťanům ve své severoafrické vlasti, kteří měli strach ze smrti, jedinou útěchu, jež přesahovala prázdna slova a beznadějně zoufalství. Je to pohled na našeho Pána Ježíše Krista, který jako Syn nesmrtelného Boha na sebe vzal náš ubohý život a utrpení až do hořké smrti na kříži. Slovo samotného Otce, které se stalo tělem, při nás může stát v životě i ve smrti, protože on svou smrtí přemohl naši smrt.

Tento velký církevní otec působivě líčí, jak se v Kartágu denně vršily hory mrtvol, jak mor lidí tělesně znetvořil a doháněl je k šílenství. Rodinná i společenská soudržnost se rozpadala a odhalovala se bezbřehá lačnost po životě a bezohledný egoismus. A stejně jako dnes v době epidemie koronaviru křesťané kolísali ve víře. Cyprián popisuje situaci následovně: „Narážejí na to, že zuřící nemoc i pohané zachvátili náš lid: jako kdyby křesťan věřil jenom proto, aby byl ušetřen doteku zla, byl šťastný a užíval si časného života, a nikoli proto, abychom byli zachráněni pro budoucí ra-

Foto: Gerhard Ludwig Müller / Facebook

dot poté, co zde budeme snášet všechna protivenství“ (*De mortalitate* 8).

Protože my křesťané od narození až do smrti sdílíme s pohany stejnou lidskou přirozenost. Všichni máme vyměřen jen krátký čas na této zemi a doufáme ve štěstí a blaženost bez konce. Podléháme stejným přírodním zákonům, jsme vystaveni náhodám vnějších událostí nebo jsme vydáni napospas mocným v politice a tvůrcům veřejného mínění v médiích. Stejně jako kdokoli jiný můžeme zahynout při plavbě lodí, při letecké havárii, přijít na svět znetvoření nebo skončit postižení po nehodě nebo nemoci. Cítíme stejnou bolest, když ztrácíme své blízké a přátele při mezilidských konfliktech nebo v důsledku předčasného úmrtí.

To, co nás však odlišuje od pohanů, je víra, „že všechno napomáhá k dobrému těm, kdo milují Boha“ (Ř 8, 28). Ani ve svém největším neštěstí se strádající Jób stížený přemírou utrpení nenechal svést k tomu, aby přestal doufat v Boha, nebo Bohu dokonce něco vyčítal či mu spílal. Ukázalo se tedy, že „je to muž bezúhonný a přímý, bojí se Boha a vystríhá se zlého“ (Jób 1,8).

My křesťané interpretujeme pandemii koronaviru jako zkoušku, kterou přijímáme ve víře v Boha vyšší spravedlnosti a kterou můžeme přestat ve víře v ukřižo-

vaného a vzkříšeného Krista. Na úrovni přirozené příčiny a následku respektujeme preventivní opatření, abychom zabránili šíření infekce a pokud možno potlačili nemoc pomocí léků a hygieny. Ale nadpřirozenou vírou také víme, že zde nemáme trvalé místo. Zdraví, blahobyt a dlouhý život jsou jen relativní hodnoty, které nikdy nemohou uspokojit naši touhu po věčném životě v Bohu a opětovném shledání s našimi blízkými. „Smrt rozhodně neznamená konec,“ jak se domnívají pohané nebo křesťané, kteří se vzdali víry v Boží všemohoucnost, spravedlnost a lásku či nanejvýš nesou křesťanskou kulturu jako pouhou tradici a zvyk, který byl oloupen o svou podstatu.

Smrt je spolu s proměnou našeho těla přechodem z časnosti do věčnosti. Kristus „zlomil moc smrti a zjevil nepomíjející život v evangeliu“ (2Tm 1,10). A tak nás křesťany africký církevní otec vyzývá: „Pokud věříme v Krista, chceme také důvěřovat jeho slovům a zaslíbením, a protože nezemřeme navěky, spěchejme ke Kristu s radostnou jistotou, že s ním budeme navždy žít a panovat“ (*De mortalitate* 21).

V dobách krize – ať v osobním, či veřejném životě – by měli služebníci Božího slova a pastýři církve posilovat věřící Boží útěchou a pozhánáním Ducha svatého. Nemůžeme tak, jak to činí pohané,

SLOVO BISKUPA

Málokdo si klade otázku: Přísluší nám lidem a stvoření, abychom vůbec jen uvažovali o tom, jestli Bůh existuje nebo ne, jestli má moc nad námi nebo ne? Máme k tomu nějaké oprávnění? Není to otázka, která nám nepřísluší? Zvědavost je totiž mnohdy neřest. Lehce pak podlehneme těm, kteří nás vtahují do této polemiky. Na nesmyslné otázky však nemá smysl odpovídat, přestože se nám to nabízí. My Boha můžeme poslouchat – nebo ne, řídit se jeho příkazy – nebo ne, ale nemůžeme (čistě na základě logických pravidel) rozhodovat o Jeho existenci. Ty otázky tady jsou, Jeho požadavky jsou reálné a existující... Ježíš při procesu, kdy ho soudili, neodpovídal, mlčel (Mt 26,63). Samotnou definicí je Bůh někdo, kdo nás stvořil, od nějž pochází naše existence. Je jasně mimo nás a nad námi. Není bytostně jedním z nás. On nás stvořil k svému obrazu a své podobě. A pak se stal jedním z nás. Pokud popřeme Jeho existenci, Jeho moc, zůstaneme závislí jen na sobě. Zůstaneme ale pak zoufale osamocení, opuštění... Vesmír se vyprázdní. Stane se bublinou, která může kdykoli prasknout a nezůstane nic. Odtud pak ale pochází známá existenciální úzkost. Je to přesně ten případ, který banálním přirovnáním vyjadřuje klasický paradox o holiči. V dané vesnici holič holí všechny, kteří se neholí sami. Nevyřešenou otázkou v tomto případě zůstává, kdo tedy holí holiče samého. Holí-li se sám, neholí se; neholí-li se sám, holí se. Člověk odpovídající holičově popisu (logicky) nemůže existovat. Ten jistý případ však můžeme vidět a stvrdit s výrazně větší určitostí a jistotou v otázce, zda Bůh je nebo není. Nám nepřísluší rozhodovat o tom, jestli je či není. On je vždycky a za všech okolností (pokud se sám nerozhodne jinak) mimo nás, mimo náš dosah, mimo dosah našeho rozhodování. Je třeba jen Jej brát na vědomí. Vždyť kdyby nebyl, nebylo by nic. Jeho dílo svědčí nejasněji o tom, že je. Vždyť jen blázen si může v srdci říct, že Bůh není (Srov. Ž 14,1).

+Ladislav Hučko

Mons.ThDr. RNDr.
Ladislav Hučko, CSc.,
apoštolský exarcha
řeckokatolické církve

vkładat veškerou naši naději do vakcíny, která nikdy nebude „lékem nesmrtnosti“ (Ignác z Antiochie, List Efezským 20,2) a ani nám nemůže zaručit život bez utrpení. Lékem na smrt je Kristus, který se nám nabízí ve svátostech a především v eucharistii jako pokrm věčného života. Proto je důležité neochabovat v přímluvách za ostatní lidi a útočiště hledat v uctívání Boha. Nyní je čas otevřít dveře kostelů. Cesta ke Kristu v nejsvětější svátosti oltářní by nikdy neměla být zavřená. Poutníkům musí být znovu umožněno modlit se u hrobů apoštolů. Právě teď bychom neměli nechávat nemocné umírat osaměle bez útěchy nejsv. svátosti. Právě nyní by měli být kněží věřícím nablízku. Ti, kdo v této krizi věřícím ze strachu upírají svátosti – navzdory odpovídajícím ochranným prostředkům – zapominají, že sám Boží Syn „na sebe vzal naše utrpení a nemoci“ (Mt 8,17) a nevyhýbal

se smrtelnosti našeho těla, aby pro nás svou smrtí získal věčný život. Jenom Bůh nám ve své milosti dává sílu obstát v této zkoušce a odolat ďábelskému pokušení k nevíře, lhostejnosti a zsvětštění srdce.

Pokud dvanáctileté děvče dalo přednost Kristu před dlouhým a příjemným životem, pak i my křesťané můžeme podle příkladu sv. Anežky vytrvat ve zkouškách naší víry v současné pandemii a odolat ďábelskému pokušení odpadnout od Krista nebo vzdorovat snahám učinit z nás užitečné idioty lidské agendy potratů jakožto údajného lidského práva, ničení přirozené rodiny a v podobě eutanázie maskovaného zabíjení nemocných a starých lidí.

Svatá Anežko, která jsi nám vzorem ve víře, jež přemáhá svět, oroduj za nás.

Katholische Nachrichten
Přeložil Pavel Štíčka

Papež promluvil k Římské rotě o ochraně integrálního dobra rodiny

Papež František přijal koncem ledna členy Apoštolského tribunálu Římské roty při příležitosti začátku jejich soudního roku. Ve své promluvě se věnoval tématu křesťanského manželství s poukazem na své poselství tomuto tribunálu před rokem. Zvláště se věnoval jak otázce platnosti manželství, tak otázce dobra, které představuje rodina, a tématu dětí. Apoštolský tribunál je kromě své běžné soudní práce a řešení neadministrativních kauz také nejvyšším církevním soudem pro případy odvolání v oblasti nulity církevních sňatků.

Papež řekl, že se značná část rozhodování tribunálu v poslední době týkala jak problémů víry, tak i základních aspektů manželství, jako je narození a výchova dětí. Poukázal na skutečnost, že jurisprudence Římské roty v harmonii s papežským magisteriem popsala hierarchii „dobro manželství“. Podle ní se *bonum familie* (dobro rodiny) nachází nad úrovní nulity manželství. Papež podtrhl, že teologický obraz rodiny pochází od Boha. „Ve skutečnosti,“ pokračoval papež, „jde vždy a v každém případě o požehnaný plod manželské smlouvy. Nemůže být zcela

zrušen deklarováním neplatnosti manželství, protože nemůžeme považovat existenci rodiny za ukončené dobro, jelikož je plodem Božího plánu přinejmenším pro narozené potomstvo.“

Dále se papež věnoval otázce dětí v právně nulitních manželstvích, hlavně v situacích, kdy jeden z partnerů s nulitou nesouhlasí. Zmínil také někdy velmi komplikovanou povahu některých manželství, poté co byla zneplatněna, připomněl ale také skutečnost, že zneplatnění může být velkou úlevou pro toho, kdo o ně požádal.

Papež položil tuto otázku: „Jak můžeme dětem vysvětlit, že např. jejich maminka, kterou jejich tatínek opustil a která často nechce začínat nové manželství, přijímá eucharistii s dětmi, zatímco jejich otec, který již žije s někým jiným nebo čeká na prohlášení nulity prvního manželství, k eucharistii nemůže?“ Poukázal na to, že církev má užitečný pastorační nástroj v apoštolské exhortaci *Amoris Laetitia*, která jasně říká, že nikdo – a už vůbec ne děti – by neměl být opuštěn nebo

dokončení na str. 5

TRVALÝ LEKTORÁT A AKOLYTÁT ŽEN

V současně platném *Kodexu kanonického práva*, vydaném roku 1983 Janem Pavlem II., se nachází ustanovení kánonu 230 o liturgických službách, které mohou převzít křesťané laici. Pokud se jedná o samo slovo „laici“, pak v kodexu vždy, až na jedinou výjimku, se dosud jednalo o muže i ženy bez rozdílu. Tou výjimkou byl právě první paragraf uvedeného kánonu 230, jehož dosavadní znění výslovně požadovalo výlučnou kompetenci laiků mužského pohlaví: „*Muži laici*, kteří mají vlohy požadované podle rozhodnutí biskupské konference, mohou být předepsaným liturgickým obřadem natrvalo pověřeni službou *lektora* a *akolyty*; toto udělení služeb jim však nedává právo na vydržování nebo odměnu od církve.“ Nedávnou novelou kodexu, publikovanou formou motu proprio papeže Františka „*Spiritus Domini*“, zde došlo k jedinému škrtu pera: bylo odstraněno slovo „muži“ (*viri*). *Trvalé* služby lektora, který jménem církve předčítá v liturgii Písmo, a akolyty, který je pomocným služebníkem eucharistie, nyní náleží také ženám.

Podle mnoha vyostřených a protichůdných reakcí by se tedy mohlo zdát, že novela kodexu strhla „mnoho povyku pro nic“. Zkusme číst týž kánon 230 dále, a uvidíme, že se ženami se zde již zcela samozřejmě počítalo. Druhý paragraf zní: „Laici (tj. *muži i ženy*) mohou na základě *dočasného* pověření zastávat při liturgických úkonech službu *lektora*; stejně tak může každý laik plnit úkol komentátora, kantora a podle ustanovení práva i jiný úkol.“ Zatímco tedy v prvním paragrafu se jednalo o *trvalá*, prakticky doživotní ustanovení k liturgickým službám, čímž se tyto služby také přibližují svátostným svěcením, v druhém paragrafu stačí *dočasné* pověření. Je zde ovšem výslovně zmíněn *lektorát*, chybí však akolytát jako služba, která se týká svátosti eucharistie.

Způsobilst k eucharistické přísluže se znovu objevuje až ve třetím paragrafu kánonu 230, který zavádí služby pro případ *nouzové* situace nedostatku kněží: „Jestliže to vyžaduje potřeba církve v pří-

Foto: © Karel Pazourek / Člověk a Víra

padě *nedostatku služebníků*, mohou i laici (tj. *muži i ženy*), ačkoliv nejsou lektory nebo akolyty, nahrazovat podle předpisů práva některé jejich úkoly, totiž zastávat službu slovu, řídit liturgické modlitby, udílet křest a *rozdávat svaté přijímání*.“ Rozdávát eucharistii tedy mohly ženy podle kanonického práva i před poslední novelou kodexu, aniž by ovšem formálně přijímaly *trvalou* službu akolytek.

V našich diecézích je tomu tak, že služby lektorů a akolytů se běžně udílí pouze aspirantům kněžství na seminářích, takže nová verze prvního paragrafu kánonu 230, který otevírá trvalý lektorát a akolytát ženám, u nás nemusí mít žádný dopad na dosavadní praxi. Laikům se však u nás po absolvování předepsaných kurzů propůjčuje způsobilost *dočasných* služebníků eucharistie. Je to jakýsi hybrid, kde *dočasnost* pověření odpovídá druhému paragrafu kánonu 230, avšak způsobilost *rozdávát eucharistii* souzní až s jeho třetím paragrafem.

Do roku 1972, kdy papež Pavel VI. vydal motu proprio „*Ministeria quaedam*“, se seminaristům na cestě ke kněžství postupně udělovala tzv. *nižší svěcení*: ostiariát, lektorát, exorcistát, akolytát; navíc pak před jáhenským svěcením ještě subdiaconát – podjáhenství. Pavel VI. zachoval z těchto služeb pouze lektorát a akolytát,

jak jsme již zvyklí, avšak nedotčena zůstala jejich dynamika, totiž směřování ústící skrze postupné udílení těchto služeb (*ministeria*) přímo k jáhenskému a posléze kněžskému svěcení. Novela kodexu však již za podstatný znak lektorátu a akolytátu nepovažuje jejich nasměrování ke svátostným svěcením. Důvodová zpráva novely totiž pojímá lektorát a akolytát jako služby, které mají základ ve *svátosti křtu*, nikoli v přípravě na kněžské povolání, proto mohou být podle stanoviska zákonodárce tyto služby natrvalo udílány i ženám: „Společným základem některých služeb, ustanovených církví, je sdílení svátosti křtu a v něm přijaté královské kněžství. Jsou podstatně odlišné od služby ze svěcení, jež se přijímá skrze svátost svěcení.“

Je pravdou, že tam, kde se jítří duchové, důvodové zprávy zákonů se nechtou, ochota naslouchat argumentaci samotného zákonodárce mizí. Na druhé straně nelze pominout také širší souvislosti, které logicky vedou k rozmanitým spekulacím. Není tomu tak dávno, kdy papež František „zklamal“ všechny ty, kdo v postsynodální exhortaci „*Querida Amazonia*“ netrpělivě očekávali otevření možnosti *jáhenského svěcení* pro ženy. Z tohoto úhlu pohledu se pak trvalý lektorát a akolytát žen jeví jako náhrada za újmu, kterou některým tato papežova zdrženlivost způsobila. Sa-

Foto: Anicka Guthrie / Člověk a Víra

mozřejmě, že radikálnější zastánci svěcení žen i nadále živí své naděje a interpretují nové motu proprio jako první z potřebných kroků, které pověstnou salámovou metodou k svěcením nakonec dovedou. První fází je lektorát a akolytát, posléze nastoupí diakonát, vždyť ten ještě není plným kněžstvím, takže se vlastně „nic nestalo“. A pokud by si věřící po určité době navykli na dámy se štóly na šikmo, nebude problém jim štóly za nějakou dobu ještě mírně poupravit a ponechat je zcela svisle. Že existuje *závažná a definitivní nauka* církve ohledně kněžského (ne)svěcení žen, jejíž soustavné popírání představuje nejen teologický lapsus, nýbrž naplňuje rovněž skutkovou podstatu trestného činu, to už se zcela ignoruje.

Ženy vysluhující bohoslužby slova

i s rozdávaním eucharistie v církvi působí již mnohá desetiletí i bez aktuální novely. V jedné z latinskoamerických zemí byli věřící velmi spokojeni s tím, jak ctihodná řeholní sestra krásně sloužila tuto, jak si oni pochvalovali, „sestřinu mši“: její mše je totiž „*breve y bonita*“, krátká a hezká. To, že podstatnou součástí mše svaté je především proměňování, ve kterém se *sám Kristus obětuje*, se právě touto praxí zatemňuje. Pro excesy, které jsou oblíbené v našich končinách, by bylo možno uvést jedno výstižné heslo: „paní“. Mějme presbyterát plný bohoslovců, kterým byl již udělen lektorát a mnohým i akolytát. Tito seminaristé přijdou do některé z našich farností, naplní při slavnostní bohoslužbě celý presbyterát, ale kdo bude číst čtení? Ano: čtou paní. Co platno, že jsou zde ti,

jimž byl lektorát udělen a směřují ke kněžství. Vždyť těm paním by bylo líto, kdyby si nemohly užít svých ve skutečnosti trvalých služeb lektorátu, kterými prakticky „přetrumfnou“ i seminaristy.

Směrem na západ od nás bývá situace ještě daleko tršakavější. Armády pastorálních asistentek, referentek a pomocnic rozdávaní přijímání (*Kommunionshelferinnen*) se obsahu svatostánku ujímají s pokleknutím či bez, a rády rozdávají přijímání samy, zatímco celebující kněz již v sedě odpočívá. Referentky jako „kolegyně“ kněze kází homilii, která je podle kanonického práva vyhrazena pouze knězi či jáhnovi, a ty čilejší pak samy inscenují liturgická představení, kdy prakticky samy slouží parafrázi mše, přičemž pokud potřebují proměňování, přece jen se upozadí a na chvilku pozvou jinak nadbytečného kněze, aby přišel a pronesl alespoň proměňovací slova. Knězi se pak hanlivě říká „stroj na proměňování“ (*Wandlungsmaschine*). Jaké změny pak vlastně přinese novela „*Spiritus Domini*“?

P. Stanislav Příbyl

Doc. JUDr. Stanislav Příbyl,
Ph.D., Th.D., J.C.D.

rektor kostela Nanebevzetí Panny Marie na Karlově v Praze, promotor *justitiae* a soudce *Metropolitního církevního soudu*

dokončení ze str. 3

se stát prostředkem vydírání mezi rodiči.

Dále papež ve svém proslavu na členy Apoštolského tribunálu naléhal, aby nesehlali v apoštolském zápalu církve a brali v úvahu, že celistvé dobro člověka vyžaduje, abychom nezůstali nečinní s ohledem na katastrofální důsledky, se kterými může být rozhodování o nulitě manželství spojeno. Připomněl jim, že církev je matka a že ti, kdo stojí v církevní službě v tak důležité oblasti, jako je soudnictví, jsou voláni k tomu, aby se otevřeli horizontům

této obtížné, ale ne nemožné pastorační práce. Práce, která obsahuje zodpovědnost za děti, které jsou často nevinými oběťmi v situacích rozpadů manželství, nulit nebo nových civilních sňatků.

Papež soudce Apoštolského tribunálu, jakožto i ostatních církevních soudů, vyzval k přístupnosti, flexibilitě a pokud možno k naprosté svobodě.

Papež František využil této příležitosti k tomu, aby oslovil biskupy v jejich diecézích, aby byli „ještě více otevření“ výzvám, se kterými je tato oblast spojena. Povzbudil je, aby šli cestou církevní

i pastorační, aby nenechali věřícím pouze cestu civilních řešení, zvláště v případech zamítnutých žádostí.

Na závěr papež poděkoval soudu za jeho práci a pronesl pár slov k děkanu Římské rot, Msgr. Pintovi, který dosáhl 80 let věku a bude brzy odcházet z úřadu. Označil ho za „houževnatého“ a angažovaného. Připomněl některé překážky a obtíže, kterým bylo třeba čelit, když papež zaváděl reformu, která vedla ke zkrácené verzi procesu nulity manželství.

Podle Vatican News

LOCKDOWN ZDRAVÝCH POCHYBNOSTÍ

Fiktivní filosofické rozhovory o nefiktivních problémech

Foto: Jusdevoyage / Unsplash

F: Současná situace se kromě jiného vyznačuje tím, že neustále orientuje naši pozornost na opatření vlády. Ocitli jsme se v krizových podmínkách a sledujeme, jak si s nimi „ti nahoře“ poradí. My prakticky jen čekáme, co nám opět bude zakázáno nebo dovoleno. Těžiště našeho rozhodování se posunulo mimo nás a nemohu se ubránit dojmu, že se v určité podobě začíná naplňovat neblahé heslo „o nás bez nás“. To mě vede k otázce, kam až sahá autorita státu, podle jakých pravidel ji má vykonávat a do jaké míry může zasahovat do našich životů. Tento problém se stává den ze dne naléhavější.

N: Zvykli jsme si na poměrně velkou svobodu a jestliže ji najednou vláda omezuje, neseme to dosti nelibě. Někteří lidé se domnívají, že vládou vyhlášené restrikce kolidují s jejich základními právy, a proto je označují za nezákonné nebo přímo protiústavní. Za takové právo považují nárok na svobodný pohyb či svobodné podnikání. Nyní se však od nás požaduje, abychom se těchto nároků vzdali. Já v této věci nemám příliš jasno, protože nedokážu říct, co vlastně ona „základní práva“ člověka jsou. Jestliže je stanovuje stát, pak se odpůrci současných omezujících nařízení bouří proti právoplatným výno-

sům legitimní politické autority a mohli by být bez problému trestáni. Víím, že nepatříš k těm, kdo spatřuje v politické moci zdroj všech práv člověka. Pamatuji si, že jsi kdysi hájil názor, podle něhož jsou lidské moci a autoritě stanoveny jakési hranice, které nesmí překračovat. Ale už si nevzpomínám, jak jsi tehdy argumentoval.

F: Zmíněné „jakési hranice“ jsou vytvářeny lidskou přirozeností, která nám dovoluje nahlédnout, jak se máme chovat k sobě i druhým, co vůči sobě i druhým můžeme konat a co naopak konat nesmíme. Jestliže tedy například člověku náleží přirozené a nepodmíněné právo na život, nikdo mu ho nemůže bez vážných důvodů upírat. I ta největší lidská moc se před touto hranicí musí zastavit a respektovat ji.

N: Patříš tedy k těm, kdo považují současná krizová opatření státu za nelegitimní narušení této nedotknutelné hranice? Chápu-li to správně, sám jsi naznačil, že dokonce i základní právo člověka na život může být suspendováno z nějakých vážných důvodů. Máš zřejmě na mysli útok agresora, jemuž se za určitých okolností můžeš bránit i způsobem, který mu přivodí smrt. Jde o přípustnou reakci jak u jedinců tak i u státu. O to

více to zřejmě platí pro ostatní práva. Co když je ale tzv. covidová pandemie právě takovým vážným důvodem, který vládu opravňuje k drastickým omezujícím opatřením? V tom případě by nešlo o porušení zákonů a ústavy.

F: To by bylo na samostatnou diskuzi. Jedná se skutečně o tak závažnou „pandemii“, jak se to prezentuje v oficiálních médiích? Tím si nejsem vůbec jistý. Ale to bych nyní nechal stranou. Vrátil bych se k naznačenému problému přirozenosti a přirozeného práva. Když se pokoušíš obhajovat postup naší vlády, předpokládáš, že má na jeho uplatňování nějaké přirozené právo anebo si tento nárok uzurpuje pouze z titulu své moci, kterou nám může dát bolestně pocítit použitím represivních složek? Je to tak, že nás nynější rozhodnutí vlády vnitřně zavazují ve svědomí a pokud je nerespektujeme, konáme něco mravně špatného? Anebo jde jen o výnosy mocných, před nimiž se skláníme toliko ze strachu z postihu a sankce, ale jejichž porušení z nás nečiní mravně nedobré jedince, nýbrž jen neposlušné občany?

N: Obávám se, že k problému přistupuješ poněkud archaickým způsobem. O přirozenosti dnes už nemluví téměř nikdo, kdo prošel moderním vzdělávacím procesem. Sem tam ještě potkám nějakého homofóbního křesťana, který odsuzuje určité typy jednání jako nepřirozené, ale takové postoje jsou našťástí již marginální a je otázkou krátkého času, kdy vymizí úplně. Přiznám se, že mě názory některých křesťanů hodně dráždily a tak jsem zapátral po zdrojích, z nichž ve svých rigidních postojích vycházejí. Myslel jsem si, že každý křesťan se kvůli své víře musí dívat na lidské jednání buď jako na přirozené nebo nepřirozené, ale nakonec jsem byl mile překvapen, když jsem narazil na kvalifikované výklady některých křesťanských teologů, kteří se již s tzv. přirozeností člověka dokázali kriticky vyrovnat. To mě skutečně potěšilo, protože následkem toho jsem z jejich úst nikdy neslyšel žádné odsudky

nekonformního sexuálního jednání, stejnopohlavních svazků, adopce dětí homosexuály a jiných přínosů moderního životního stylu. Bylo to pro mě těžké, ale nakonec jsem byl nucen uznat, že i křesťan může být moderním člověkem, který nelpí na předpotopných myšlenkových šablonách a umí se přizpůsobit soudobým společenským trendům.

F: A rovněž až příliš moderním trendům uskutečňování stále masivnější a bezohlednější státní politiky. Možná ti to nedochází, ale eliminace pojmu lidské přirozenosti odstraňuje z myšlení soudobého člověka včetně moderních či lépe řečeno modernistických křesťanů poslední bariéru proti zvlí, která se vůči nám může rozpoutat a jejíž náznaky jsou dnes již více než patrné. Docela by mě zajímalo, jak ono „kritické vyrovnání se“ s přirozeností vypadá. Mohl bys mě o něm poučit?

N: Já nejsem ani filosof natož pak teolog. Mohu ti však prozradit, jak k mému potěšení argumentuje jeden český protestantský teolog, který učil teologickou etiku na pražské Evangelické teologické fakultě. Díky pedagogickému působení myslitelů jeho ražení se mohou rozšiřovat řady vzdělaných a tolerantních křesťanů schopných čelit nebezpečnému fundamentalismu křesťanských konzervativců. Podle zmíněného experta vyvolává pojem přirozenosti u kritického křesťanského myslitele nemalé rozpaky. Jsou kromě jiného způsobeny jeho chudým výskytem v obou částech bible. V jednom svém příspěvku říká: „pro protestantsky orientovaného teologa je to signál, že je třeba hledat oporu pro orientaci v společensko-kulturní problematice spíše v osnovných událostech a dějích, tedy v základní linii biblického kerygmatu, kde jde o Boží jednání s lidmi“. To mi připadá jako dost rozumný názor, neboť jeho společensko-kulturní důsledky jsou patrné každému, kdo se podobně jako já alespoň povrchně seznámí s obsahem Starého a Nového zákona. Dokonce si dovoluji poznamenat, že tento postoj vede vyznavače křesťanské víry k respektu a poslušnosti vůči politické autoritě. Mám to ověřené vlastní zkušeností. Všiml jsem si totiž, že liberální křesťané si zakládají na skutečně zodpovědném

Foto: Joe Josephs / flickr

jednání a současná restriktivní opatření vlády vítají jako nezbytná. Nemají žádný problém se jim podřídit a nabádají k tomu i ostatní své souvěrce. Jiné stanovisko jsem zaregistroval mezi křesťany konzervativními. Právě v jejich kruzích jsem narazil na kritiky vládních příkazů a u nemála z nich jsem zaznamenal dokonce otevřený a manifestační odpor. Považuji to za nepřijatelné a na rozdíl od tebe vidím důvod této nezodpovědnosti v tom, že si namlouvají existenci údajné lidské přirozenosti a z ní plynoucích nedotknutelných práv člověka, jimiž se pak ohánějí i v situacích, kdy musí docházet k oprávněným zásahům státní moci do našich soukromých sfér.

F: No teď jde ale o to, zda jsou tyto zásahy skutečně oprávněné. Podstatnou roli jistě hraje jejich míra, ovšem problém jejich oprávněnosti je třeba řešit nezávisle na tom, zda právě dochází či nedochází k bezprecedentnímu vstupu politické moci do našich životů. Určitě tě potěším, když tvoji zkušenost potvrdím. I já jsem zaznamenal „velikou zodpovědnost“ liberálních křesťanů, která se projevuje vysokou loajalitou vůči vládním nařízením, zatímco u křesťanů konzervativních pozoruji přinejmenším určitou laxnost a obezřetnost, díky kterým si vůči nim zachovávají jakýsi odstup. A ještě potvrdím pravdivost tvé domněnky, podle níž to souvisí s liberálním či konzervativním nastavením věřících. Liberální křesťané jsou jaksi z principu

ochotnější podřizovat se moci státu, protože to odpovídá jejich mentální výbavě, zatímco křesťané konzervativní si ve své mysli zachovali pojistky, které je vedou k jisté nedůvěře vůči úmyslům a praxi vykonavatelů politické moci. Abych tě dlouho nenapínal, k těmto pojistkám patří i přesvědčení o existenci lidské přirozenosti a přirozených lidských práv.

N: Nebylo by nezajímavé provést v této věci nějaké podrobné srovnávací studium. Jeho výsledky by mnohé z nás překvapily. Pokračujme však v rozpravě. Naše hodnocení se zásadně rozcházejí. Jestliže nás výše citovaný český protestantský teolog upozornil na to, že křesťan by se měl ve svém postoji vůči současným společenským, politickým a kulturním problémům v posledku orientovat podle biblického poselství, nelze přístup konzervativních křesťanů nijak ospravedlnit. Odvolávky na jakási přirozená práva nemají oporu v Bibli, ale jen v pochybné filosofické spekulaci, kterou moderní myšlení zaslouženě odmítá. Liberální křesťanství je nutně protestantské či alespoň protestantizující, protože, kromě jiného, osvobozuje křesťanskou víru od podobných nespolehlivých lidských úsudků a směřuje ji k jejímu původnímu zdroji – k Bibli, v níž spatřuje Boží slovo, které si zaslouží naše naslouchání a naši poslušnost. Když se odvoláváš na přirozený zákon proti moci státu, dáváš přednost autoritě lidské před autoritou Boží, což je pro tebe jakožto křesťana docela nemilá komplikace.

TRADICE OTCŮ

**Ze spisu „O jednotě církve“
(De catholicae Ecclesiae unitate),
nejobsáhlejšího díla sv. Cypriána,
biskupa a mučedníka (†258)
Caput XXV. Exemplum primorum
fidelium**

Tato jednomyslnost panovala kdysi za apoštolských časů. Tak věřící lid Páně si udržel svoji lásku, zachovával příkázání, vespolek se miloval. Tak to schvaluje božské Písmo, které praví: „Ti všichni trvali jednomyslně na modlitbě s ženami a s Marií, matkou Ježíšovou.“ (Sk I, 32) A tedy, poněvadž v účinných modlitbách prosili, s důvěrou mohli dosáhnouti všeho, co žádali od milosrdenství Božího.

Nebo se snad pletu, když v souladu s liberálním křesťanstvím řeknu, že výroky Písma by měly mít mnohem větší váhu a závaznost než závěry omylných filosofů? Jakou sofistikovanou spekulací chceš například odstranit výzvu, která na tebe zaznívá z tohoto biblického textu: „Každý ať se podřizuje vrchnostem, jež vládou. Vždyť není vrchnosti, která by nepocházela od Boha. A tak ten, kdo vzdoruje vrchnosti, vzpírá se proti řádu, který zřídil Bůh. A kdo se vzpírá, přivolávají odsouzení sami na sebe. Vládců se totiž nemusí bát, když činí dobro, nýbrž když činí zlo“ (Řím 13, 1–3).

F: Nejprve bych poznamenal, že obrat „liberální křesťanství“ je podobné tomu, co Platón spatřoval v každé konečném způsobem existující skutečnosti. Byla pro něj totiž syntézou dvou principů, které, vzaty samy o sobě, měly odlišné až protikladné charakteristiky. Jeden z ustavujících principů věcí chápal jako bezbřehý dynamismus, který směřuje k naprostému chaosu, druhý princip pak považoval za to, co tento dynamismus poutá, usměřňuje a vkládá do něj řád. Dokud ve věcech převládá princip jednoty a řádu, drží se v existenci, jakmile nabude navrch princip nestability, rozkládají se a zanikají. Podobně „liberální křesťanství“ je ustaveno vírou, které je vlastní vnitřní pnutí ustavujících složek. Čím více se v něm prosazuje moment li-

berálnosti, tím méně je v něm křesťanství a naopak. Proto dnes existují takové verze „liberálního křesťanství“, kde tebou uvedený princip už ani zdaleka neplatí. V jeho podání nelze věřit v nějakého nadpřirozeného Boha. Bůh je prý natolik solidární se světem, že se s ním zcela ztotožňuje. Bůh je tedy sama vyvíjející se kosmická skutečnost. V tomto pojetí již proto neexistuje nějaká nadřazená božská autorita, ale vše je historické a pouze lidské, nicméně celý proces prý směřuje k jakémusi božskému stavu, v němž se lidstvo promění, získá nové vlastnosti a postupná humanizace vyústí v konečné zbožštění. Za druhé, to, cos předvedl, je typický příklad hereze. Nemusíš se při těchto mých slovech tvářit hned tak kysele. Hereze je termín, který má své opodstatnění. Pochází z řeckého slova *haire-sis*, které znamená volbu, výběr. Není tedy náhodné, že hereze a křesťanský liberalismus intimně souvisejí. Liberál si z celku (z toho, co je katolické – řecké *katholon* označuje celek) vybírá jen část, kterou považuje za uspokojivou. Přesně to jsi učinil i ty, když jsi mi předložil úryvek z Pavlova Listu Římanům. Uvedl jsi ho proto, abys neutralizoval přirozené nároky myšlení filosofů a abys podpořil své přesvědčení o správnosti poslušnosti křesťanů vůči současným vládním nařízením. Nic z toho se ti nepovedlo.

N: Vyprošuji si, abys mě častoval jako heretika! A za další, žádný protiargument jsi neuvedl, tak se prosím zdrž svých ukvapených závěrů.

F: Žádný protiargument jsem neuvedl, protože jsi mi jednoduše skočil do řeči a nenechal jsi mě dovést myšlenku dokonce. Ono to není tak jednoduché, jak se domníváš. Nestačí citovat jeden biblický text a pak nutit křesťany, aby stvrdili svoji víru praktickou poslušností vůči nárokům, které vznášá. Biblické texty je třeba interpretovat a přitom se bez přirozených zdrojů lidské racionality nelze obejít. Předně není možné bez jakékoliv pochybnosti vycházet z toho, že Bible je slovo Boží. To je nutné podrobit kritické reflexi, v níž se opíráme o zcela přirozená racionální kritéria. Pokud se touto cestou podaří ukázat, že není nesmyslné věřit v božskou autoritu biblických pramenů, nastupuje požadavek jejich náročné interpretace, při níž také

nemůžeme rezignovat na naši přirozenou inteligenci. Abych osvětlil výše uvedené tvrzení o tvém heretickém přístupu, tak věz, že na stránkách Bible najdeš i svědectví o zásadním odporu vůči tyranské vůli vládce. Nalistuj si 7. kapitolu druhé knihy Makabejské a přesvědčíš se o tom sám. Zde věřící čerpají poučení, že poslušnost vůči výnosům vlády může být někdy dokonce mravně špatná, a proto jsou vyzýváni k neposlušnosti. Na tento text jsi zapomněl, přehlédl jsi ho a vybral sis jen ten, který se hodí k ospravedlnění tvého submisivního postoje vůči současným vládním usnesením. Tomu se říká hereze a doufám, že nahlížíš potřebnost celostnějšího (katolictějšího) přístupu. Snad ti také dochází, že diskuze o tom, zda ta či ona opatření vlády jsou dobrá či špatná se točí ve vzduchoprázdnu, nejsou-li k dispozici objektivní kritéria rozlišení mezi tím, co je dobré a tím, co je zlé. Bez pojmu lidské přirozenosti se na tomto poli budeme namáhat marně a nakonec nevyhnutelně skončíme u státu jako u posledního arbitra dobra a zla. Pak budeme kromě sociálních sítí muset cenzurovat i samotnou Bibli, poněvadž takovou moc vládců v žádném případě nepodporuje. Byl bych tedy opatrný při hodnocení chování konzervativních křesťanů a ještě opatrnější při výstupech některých křesťanských autorit, které mají jasno o legitimitě lockdownů, testování, očkování a podobných věcí. Neboť nelze přehlížet nebezpečí, že současné procesy mohou být využity k ochocení Církve ze strany státní a nadstátní moci, ke zlomení jejího odporu ve věcech, s nimiž by se nikdy neměla smířit a k rezignaci na své pravomoci, které jí nebyly propůjčeny žádným lidským pověřením. Jinými slovy, Církev dnes čelí hrozbě, že se podvolí a vydá své ovce vlkům. Toho bych se dožít nechtěl, ale nedokážu zaplašit tušení, že se tak již začíná dít.

Roman Cardal

PhDr. Roman Cardal, Ph.D., filosof

ŽENY U OLTÁŘE

V posledních dnech vzbudila pozornost mnoha lidí zpráva, že papež František oficiálně potvrdil místo žen u oltáře jako lektor a akolyta. Někteří se obávají, že je to předzvěst schválení žen jako jáhnů... Z jedné strany to může u někoho takto vypadat.

Pokusím se ale dát tomu i jiné východisko. Někdy se totiž těžce chápe něco, co je spíše výsledkem vývoje katolické Církve a její reakce na změněné vnější podmínky, než důsledkem nějaké takzvané modernistické teologie. Zažil jsem to osobně. K prvnímu svatému přijímání jsem přistoupil v roce 1955, jako sedmiletý, dávno před koncilem. A vzpomínám si, že tehdy byly svaté mše ve všední den jen časně ráno. Večer se ve městech sloužily jen v neděli a ve všední dny se večer začaly sloužit až velmi pozdě, a to jen zpravidla ve větších městech. Maminka nás děti od prvního svatého přijímání vodila ke zpovědi na první pátek už ve čtvrtek odpoledne a pak k přijímání v pátek brzy ráno. Vstávali jsme s bratrem kolem páté hodiny ranní. Bylo to za komunismu, a tak muži (až na penzisty) ve všední dny na svatou mši moc nemohli chodit, museli do práce, a děti resp. mládež většinou ještě spali.

Tato situace trvala až do Druhého vatikánského koncilu, ale asi v roce 1964 (pokud si dobře pamatuji) v mém rodném městě (Prešov na Slovensku) se začala zavádět reforma liturgie (oltář směrem k lidu, ambón, a čtení v řeči lidu, které přednášel laik a také prosby věřících atd.) a zavedla se postupně i večerní mše svatá ve všední den. Určitou roli tady sehrál i fakt, že byla značně zjednodušená a zmírněná postní disciplína, což umožnilo častěji přistupovat k svatému přijímání. V té době jsem byl jeden z mála větších ministrantů (15–16 let), takže čtení připadlo mně. Vzpomínám si na to jasně. Tak to začalo. Jenže ne vždycky a ne všude byl (především v pracovní den) k dispozici vhodný muž nebo ministrant, aby dané texty četl. Kněží dávali proto číst i ženám, což nebylo tehdy obvyklé, ale ani zakázáno. A tak ženy se chtě-nechtě stále více ujímaly služby u oltáře. Ženy běžně hrávaly i na varhany, zpívaly. Je pravdou, že koncil to podporou účasti laiků na životě Církve umožnil, ale nezpůsobil. Způsobila to liturgická potřeba a snaha umožnit stále větší každodenní účast na mši svaté ve všední den všech věřících. Vzpomínám si, jak mi jeden kněz vysvětloval, že teď

se tím umožní lepší katecheze věřících, kteří budou rozumět tomu, co se modlí a komunisté nám v tom nebudou moct bránit. Po padesáti letech koncilu se to pak stalo běžnou záležitostí vyvolanou objektivní liturgickou potřebou. Je zbytečné proti tomu bojovat, protože by se musela pak také zrušit každodenní liturgie, srozumitelné čtení, modlitby věřících... Na co je třeba dávat pozor, je nebezpečí, aby děvčata nevytěsnila úplně kluky od oltáře. Ale na to by měl dohlížet místní duchovní, je to v jeho kompetenci. Svatý Otec František jen dal do rámce církevního práva to, co už dávno platilo a probíhalo. Nebylo to uměle zavedeno, ale vyvolal to objektivní stav a potřeby šíření víry a katecheze. Proto nevidím žádný důvod k obavám.

Mons. Ladislav Hučko

Mons. ThDr. RNDr. Ladislav Hučko, CSc., apoštolský exarcha řeckokatolické církve

SEBEVRAŽDA LIBERÁLŮ

V letech 1900 až 1917 zasáhla Rusko vlna nebyvalého teroru. Soupeřilo mezi sebou (a spolupracovalo) několik stran hlásících se k vzájemně neslučitelným ideologiím a vyvolávalo obrovský zmatek.

Mezi roky 1905 a 1907 bylo zabito nebo zraněno téměř 4500 vládních úředníků a přibližně stejný počet soukromých osob. V letech 1908 až 1910 úřady zaznamenaly 19 957 teroristických útoků a revolučních loupeží, přičemž mnohé ze vzdálených oblastí zůstaly bezpochyby opomenuty. Jak podotkla přední historička zabývající se terorismem v Rusku, Anna Geifman, „loupeže, vydírání a vraždy byly častější

než dopravní nehody“.

Každý, kdo nosil uniformu, byl kandidátem na kulku do hlavy či na polití obličej kyselinou sírovou. Venkovské statky byly vypalovány („vesnické osvětlení“) a podniky byly terčem vydírání, případně byly vyhozeny do vzduchu. Do železničních vagónů, restaurací a divadel byly náhodně vyhazovány bomby. Teroristé nikterak nelitovali smrti a mrzačení

nevinných kolemjdoucích, ale chlubili se tím, že zabili co možná nejvíce lidí, buď proto, že oběti byli pravděpodobně buržoové, nebo proto, že vraždění pomáhalo svrhnout starý řád. Skupina anarchokomunistů vrhla bomby naplněné hřebíky do kavárny, kde seděly dvě stovky zákazníků, aby „viděla, jak se prohnilí buržoové svíjí v agonii smrti“.

Místo toho, aby se kyvadlo zhouplo

zpět – což je metafora nevyhnutelnosti, která omlouvá nečinnost lidí – zabíjení narůstalo, jak v počtech, tak v krutosti. Prosté vraždění bylo nahrazeno sadismem. Jak Geifman vysvětluje: „Potřeba působit bolest se změnila z nenormálního, iracionálního nutkání, které zakoušejí jenom nevyvážené osobnosti, ve formálně verbalizovanou povinnost všech angažovaných revolucionářů.“ Jedna skupina vrhla „zrádce“ do kádí s vařící vodou. Další byli ještě vynalézavější. Obzvláštní obdiv vzbuzovaly ženy-mučitelky.

Jak na takový terorismus reagovala vzdělaná, liberální společnost? Jaká byla pozice Konstitučně demokratické strany (tzv. Kadetů) a jejich poslanců v Dumě (parlamentu zřízeném v roce 1905)? Ačkoli kadeti obhajovali demokratické, ústavní postupy a sami se terorismu neúčastnili, přesto teroristům všemožně napomáhali. Kadeti sbírali peníze pro teroristy, skrývali pachatele ve svých domovech a volali po úplné amnestii pro vězněné teroristy, kteří se zavázali, že budou nadále působit chaos. Člen ústředního výboru strany kadetů N. N. Ščepkin prohlásil, že strana vůbec nepovažuje teroristy za zločince, ale za světce a mučedníky. Oficiální list kadetů, *Věstník Strany lidové svobody*, nikdy neotiskl článek odsuzující politické vraždy. Vůdce strany, Pavel Miljukov, prohlásil, že „nyní jsou všechny prostředky legitimní... a všechny prostředky by měly být vyzkoušeny“. Když byl další liberální vůdce v Dumě, Ivan Petrunkevič, požádán, aby terorismus odsoudil, prohlásil: „Odsoudit teror? To by byla morální smrt strany!“

Peníze pro teroristy nevybírali jen právníci, učitelé, lékaři a inženýři, ale dokonce i průmyslníci a ředitelé bank. Dávali tím najevo své pokrokové názory a dobré mravy. Citát připisovaný Leninovi: „Kapitalisté sami nám prodají provaz, na kterém je oběsíme“ by mohl přesněji znít takto: „Prodají nám provaz a najmou si nás, abychom je na něm oběsili.“ Je pravda, že když se bolševici dostali k moci, jejich teroristický orgán – Čeka – „likvidoval“ členy všech opozičních stran, počínaje kadety. Jak je možné, že liberálové a podnikatelé neviděli, že to přijde?

Tato otázka trápila mnoho badatelů zabývajících se revolučním hnutím.

Foto: Amelie & Niklas Ohlrogge / Unsplash

Revoluce nikdy nebudou mít šanci na úspěch, pokud je nebude podporovat bohatá, liberální a vzdělaná společnost. Přesto revolucionáři málokdy zakrývají, že jejich úspěch bude mít za následek zabení veškerého bohatství, potlačování nesouhlasných názorů a vraždy třídních nepřátel. Lenin koneckonců rozhodně nebyl jediný krvežíznivý ruský radikál. V roce 1907 Ivan Pavlov – ne vědec, který získal Nobelovu cenu, ale jeden z nejbystřejších teoretiků mimořádně násilných maximalistů (Svaz socialistů–revolucionářů–maximalistů), vydal knihu *Očista lidstva*, v níž lidstvo rozděluje na etické rasy. V této analýze vykořisťovatelé, neurčitě a velmi obecně definovaní, představují rasu „morálně nižší než naši zvířecí předchůdci“, jež musí být včetně jejich dětí vyhubena morálně vyšší rasou, jejímiž nejlepšími příslušníky byli sami teroristé. Je pozoruhodné, že tento program nevyvolával žádné rozhořčení mezi dalšími maximalisty či mezi ostatními socialisty, dokonce ani mezi těmi umírněnými. Další prominentní maximalista, M. A. Engelgardt, obhajoval rudý teror, při kterém bylo zabito přinejmenším dvanáct milionů lidí. Jako předjímka Rudých khmérů se jedna skupina anarchistů snažila nastolit rovnost tím, že zabíjela vzdělané lidi.

A přesto liberálové odmítli využít svého postavení v Dumě k tomu, aby fungoval ústavní pořádek. Neúčastnili se jednání o státním rozpočtu, ale svou činnost omezovali na splnění vlády a na obranu teroristů. I když Pjotr Stolypin, nejschop-

nější ministerský předseda, jakého Mikuláš II. měl, nabídl, že schválí celý program strany kadetů, kadeti odmítli spolupracovat. Je zřejmé, že přesvědčení, které vyznávali, pro ně bylo méně důležité než jejich emocionální ztotožnění se s radikalismem jakéhokoli druhu.

V jedné památné scéně se hrdina Solženicynova románu *Říjen 1916* plukovník Vorotyncev nachází na večírku, kde většinu hostů tvoří stoupcí kadetů a každý opakuje tytéž pokrokové moralistické řeči. Brzy pochopí, že „každý z nich již předem věděl, co řeknou ostatní, ale bylo pro ně bezpodmínečně nutné, aby se sešli a znovu slyšeli to, co už věděli. Všichni si byli naprosto jisti, že mají pravdu, přesto však potřebovali tyto rozhovory, aby se ve své jistotě utvrdili.“ Ke svému překvapení se k nim Vorotyncev jako očarován připojuje. Vyžadovalo značné úsilí připomínat si, že tito progresivisté mluví o „lidu“, který vůbec neznají, popírají vše, co z vlastní zkušenosti poznal při setkáních s tisíci obyčejných vojáků. Když se Vorotyncev odvážil pronést sebemenší nesouhlasnou poznámku, „jenom... drobnost...“, všichni byli najednou ve střehu. Naráz zmlkli a jejich mlčení se zaměřovalo na plukovníka.“ Ten ustoupil a jako hypnotizován opět opakoval s ostatními pokrokové moralistické fráze.

Co je tou zvláštní politickou hypnózou? Vorotyncev ustupuje a zůstává v klidu, „ne snad proto, že by si myslel, že předtím neměl pravdu, ale proto, že měl strach, aby neřekl něco reakcionářského“

Typická inteligence ruské říše: „Sreda“ („Středa“), ruská literární skupina 90. let. Foto: rbth.com

– toto slovo Solženicyn píše v kurzívě, aby naznačil, že v jiných dobách a kulturách bude hrát stejnou roli nějaký jiný potupný termín. Vojáci, kteří jsou stateční v boji, se krčí před pokrokovými názory. Vorotyncev se dlouho nemohl přimět k tomu, aby vyslovil protiargumenty, „a kvůli tomu sám sebou pohrdal... Byla to nakažlivá choroba – nebylo možno se jí ubránit, pokud jste se dostali příliš blízko.“

Nakonec v sobě Vorotyncev najde sílu k odporu. Brzy nato hovoří o setkání s profesorkou Andozerskou, která mu vysvětluje, že stejně jako mnoho dalších profesorů na univerzitách v současnosti „musí pečlivě zvažovat každé slovo“.

Ve vzdělané ruské společnosti... rozhodně nelze vyjádřit každý názor. Celá myšlenková škola... je morálně zakázána, nejen při přednáškách, ale i v soukromých rozhovorech. A čím je společnost „liberálnější“, tím silněji je v ní toto mlčení uplatňováno.

Jeden z prominentních kadetů, Pjotr Struve, se rozešel s „liberálním“ názorem. Poukazoval na absurdnost liberální netolerance a na sebevražedné šílenství při podpoře krvežíznivých revolucionářů. Když se k moci dostali bolševici, obvinil liberály z katastrofálních důsledků, kterým bývali mohli zabránit.

Struve nebyl jediný, kdo se pokoušel alarmovat vzdělanou společnost. V roce 1909 spolu s šesti dalšími mysliteli vydal knihu *Milníky¹: Sborník článků o ruské*

inteligenci. Vedle Alexandra Izgojeva, dalšího prominentního kadeta, do sborníku přispěli Nikolaj Berďajev, Sergej Bulgakov a Semjon Frank, kteří přetvářeli ruskou pravoslavnou teologii, právní vědec Bogdan Kristákovskij a literární kritik Michail Geršenzon, který svazek editoval. Milníky jsou jedním z nejdůležitějších dokumentů ruského myšlení a jejich četba je nezbytná pro každého, kdo zkoumá mentalitu ruské inteligence.

Milníky vyvolaly nevídaný skandál. Během jednoho roku vzniklo pět vydání a páté obsahovalo přílohu uvádějící více než dvě stě knih a článků, které na tento titul (většinou hanlivě) reagovaly. Pokud bylo záměrem autorů podpořit rozumný dialog, pěstovat intelektuální toleranci a odklonit liberální názory od automatického radikalismu, pak naprosto ztroskotali. Většina kadetů se od knihy distancovala a vůdce strany Miljukov cestoval po celé zemi a odsuzoval spis za zradu posvátných tradic ruské inteligence. Neodpustitelný hřích této knihy, vysvětloval Frank, spočívá v její kritice základního posvátného dogmatu radikální inteligence – „mystiky“ revoluce. To bylo považováno za opovážlivou a naprosto neodpustitelnou zradu odvěkého posvátného odkazu ruské inteligence, zradu tradice předávané proroky a světci ruského sociálního myšlení – Bělinským, Granovským, Černyševským, Pisarevem.

Chceme-li pochopit argumentaci této knihy, musíme porozumět, jakým způsobem autoři používali slova „inteligenci-ja“ a „inteligent“ (příslušník inteligence).

„Inteligenci-ja“ je slovo, které vzniklo v Rusku někdy kolem roku 1860. Ve svém striktním či klasickém smyslu znamená něco naprosto odlišného od jeho českého ekvivalentu. Aby někdo byl inteligentem, rozhodně nestačilo mít dobré vzdělání. A pokud slovem „intelektuál“ míníme zvědavého a samostatně uvažujícího člověka, pak inteligent byl téměř jeho pravým opakem.

Klasického inteligenta charakterizují tři vlastnosti. Za prvé, inteligent se předně identifikuje jako inteligent, nikoli svým povoláním či jako příslušník své společenské třídy, etnické skupiny nebo jiné sociální kategorie. Například Tolstého by nikdo nepovažoval za inteligenta, zčásti třeba proto, že používal svůj šlechtický titul „hrabě“.

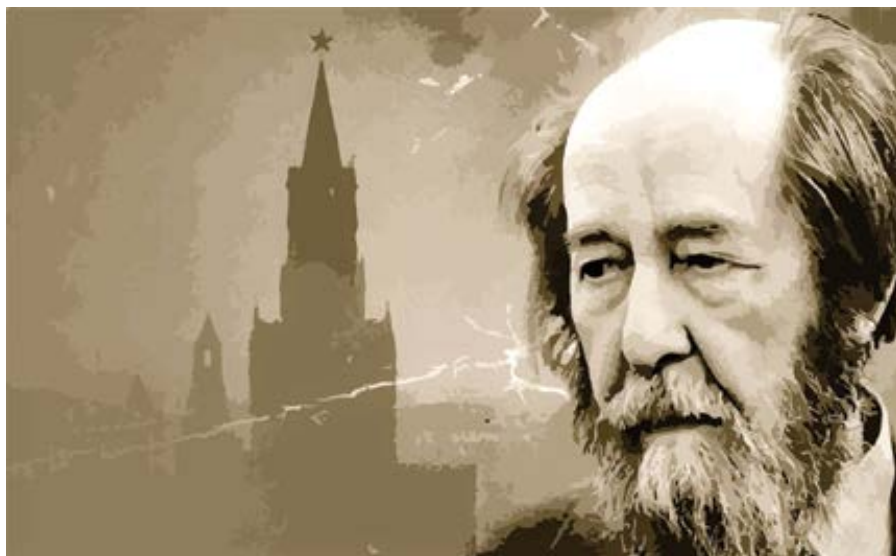
Pokud inteligent nebyl bohatý nebo se nestal profesionálním revolucionářem žijícím na náklady své strany jako třeba Lenin, musel pracovat, ale považoval si za čest nebrat své povolání vážně. Jak poznamenal Izgojev, průměrný řadový inteligent obvykle svou práci pořádně neovládá a nemá ji rád. Je to chudý učitel, chudý inženýr... Považuje svou práci... za cosi vedlejšího, co si nezaslouží ohled. Pokud je svou prací nadšen... může od svých přátel očekávat ten nejkřutější sarkasmus.

V krajním případě inteligent dodržoval ustanovení z „Katechismu revolucionáře“ od Sergeje Něčajeva a „přerušil veškeré svazky s občanským pořádkem“, zřekl se rodiny, a dokonce i svého jména. Jistě, jen málokterí zašli tak daleko, stejně jako se jen málokterí křesťané ve středověku stávali mnichy, ale Něčajevovo ustanovení zůstávalo ideálem – ideálem, který Frank nazval „mnich–revolucionář“.

Autoři *Milníků* zmiňují i druhý rys inteligence: její oddanost zvláštnímu chování, včetně oblékání, hygieny (záměrně špatné), účesů (slavné „krátkovlasé nihilistky“), předepsaným a tabuizovaným výrazům a řadě sexuálních praktik, které pisatelé *Milníků* charakterizují jako puritánskou nemravnost (zhýralost praktikovanou jako rituál) podněcovanou „nihilistickým moralismem“. Frank podotýká, že inteligence tvoří samostatný malý svět se svými velice silnými a přísnými tradicemi, svou vlastní etiketou, mravy a zvyky... Nikde v Rusku neexistují

1 V češtině vyšel překlad knihy pod názvem *Věchy* ve vydavatelství Pavel Mervart v roce 2003.

Alexandr Solženicyn. Foto: Victoria_Borodínova / Pixabay

tak... jasná a přísná životní omezení, tak kategorický odsudek lidí a situací a taková loajalita k duchu vlastní společnosti jako v tomto všeruském duchovním klášteře, ruské inteligenci.

Existují příběhy aristokratů, kteří se ze špatného chování poučili. Kukšina a Sitnikov v Turgeněvových Otcích a dětech a Lebezjanikov v Dostojevského *Zločinu a trestu* tento typ člověka v jistém smyslu karikují – ale ne moc.

Nejdůležitější a nejzajímavější je to, jak inteligence uvažuje. Inteligent se hlásí k souboru přesvědčení považovaných za naprosto jisté, vědecky prokázané a absolutně povinné pro každého mravního člověka. Nekompromisní inteligent musel zastávat nějakou ideologii – populistickou, marxistickou nebo anarchistickou –, které byl oddán až do úplného zničení existujícího řádu a jeho nahrazení nějakou utopií, jež by šmahem odstranila veškerou lidskou špatnost. Takové ambice se často popisovaly jako chiliastické (nebo apokalyptické) a zjevně není náhoda, že mnozí vlivní inteligenti od Černyševského po Stalina pocházeli z duchovenských rodin nebo studovali v semináři. Podle Struveho představovala mentalita inteligence krutou parodii náboženství, když zachovávala „vnější rysy religiozity bez obsahu“.

Inteligent nemohl být věřící, což je další důvod, proč by nikdo za inteligenta nepovažoval Tolstého (či dokonce konzervativce Dostojevského). Vírou inteli-

gentů byl ateismus, duchovně byli oddáni materialismu a šířili determinismus. Tato svá přesvědčení zakládali na „vědě“. Toto slovo však nepoužívali ve smyslu nestranného procesu objevování založeného na experimentech a důkazech, ale – a zde jejich výklad vytváří dokonalou definici kruhem – ve smyslu metafyziky materialismu a determinismu.

Ještě horší bylo, že podle „vědy“ inteligentů se svět řídí slepou, bezúčelnou silou, a přesto, jako by byl veden prozřetelností, je zaručen pokrok lidstva a dosažení mravní dokonalosti. (Jak se dnes říká, dějiny směřují ke spravedlnosti.) Berďajev citoval teologa Vladimira Solovjova, jenž parafrazoval „sylogismus inteligence“: „Člověk pochází z opice, a proto se vzájemně milujte.“ Bulgakov ve stejném duchu poznamenal, že „inteligence tvrdí, že osobnost člověka je zcela produktem prostředí, ale zároveň vybízí k tomu, aby lidé své prostředí zlepšovali, podobně jako se baron Prášil sám za vlasy vytáhl z bažiny“.

Existoval-li nějaký „filosofém“ (Struveho výraz), který by inteligenti sdíleli, pak to byl předpoklad, že všechny otázky musí být posuzovány politicky. Vědeckou teorii tudíž bylo možno zdiskreditovat nikoli logikou a důkazy, ale tím, že se její možné důsledky označí za „reakční“ („a co vlastně nelze označit za reakční!“). Sověti v té či oné době zakazovali genetiku, relativitu a kvantovou teorii – nikoli na základě kritérií příslušných oborů, ale

kvůli jejich údajné neslučitelnosti s „dialektickým materialismem“.

Takový politicismus opovrhoval filantropii jako „zradou celého lidstva a jeho věčné spásy pro pár blízkých jedinců“. Během hladomoru v letech 1891–1892, kdy se Tolstoj a Čechov zapojili do snah o zmírnění hladu, Lenin prosazoval syslení potravin, aby se tak uspíšila revoluce („čím hůř, tím lépe“).

Autoři *Milníků* se shodují na tom, že politickou reformu musí doprovázet sebezdokonalování jednotlivce. Společnost nemůže být morálně lepší než její lid, a proto inteligence potřebovala pěstovat ctnosti, kterými opovrhovala jako buržoazními vlastnostmi: odpovědnost, čestnost, dobré mravy, tolerance k různým názorům a určité sebezkoumání nutné pro duchovní růst. Navzdory předsudkům inteligence doporučovali náboženské vědomí jako nejlepší cestu k vyšší morálce.

Etika inteligence autory *Milníků* dělila. Je-li všechno politické, pak jsou ty nejkřutější prostředky nejen povoleny, ale dokonce nezbytné. Taktika, kterou revolucionáři odsuzovali, se stala přijatelnou, když ji sami revolucionáři používali. Otázka, která přirozeně napadne liberálně smýšlející lidi – co kdyby nastala opačná situace? – byla v zásadě odmítnuta. Pro inteligenta žádná jiná situace neexistuje.

V Solženicynově *Srpnu 1914* mladá Veronika kritizuje revolucionáře za to, že sami dělají to, co kritizují, a její tety hlásící se k inteligenci jsou jejími slovy šokovány. Proč ta bezcitná dívka srovnává utlačovatele lidu s jeho osvoboditeli a mluví, jako by měli stejná morální práva!... Necht [inteligent] zabíjí... Strana bere veškerou vinu na sebe, takže teror už není vraždou, vlastnění už není loupeží.

Geršenzon poznamenal, že takové smýšlení je „velice výhodné“, protože „z člověka snímá veškerou morální odpovědnost“. Filozof Michail Bachtin, který psal asi deset let po vydání *Milníků*, nazval takovou výmluvu falešným „alibí“ a prohlásil: „Žádné alibi neexistuje.“

Inteligence tvořila jednu ruskou intelektuální tradici, velcí spisovatelé zase jinou. „Je pozoruhodné,“ poznamenal Struve, „že naše národní literatura zůstává hájemstvím, které se inteligence nemůže zmocnit.“ Geršenzon výstižně po-

dotkl, že „v Rusku je téměř neomylným měřítkem síly uměleckého génia míra jeho nenávisti k inteligenci“. Největší příspěvek Ruska světové kultuře – literární tradice Tolstého, Turgeněva, Dostojevského a Čechova – by neexistoval, kdyby se tito autoři začlenili do politického programu. Naopak, ruský román kriticky zkoumal vše, co vyznávala inteligence – prostotu lidské psychologie, snadné dělení lidí na dobré a zlé, domněnku, že smysl života je již znám, a redukování etiky na politiku – a ukázal, jak mylné a nebezpečné jsou takovéto ideologie.

Inteligence upřednostňovala jiné autory, jako byl například Černyševskij, který byl průkopníkem pozdějšího sovětského socialistického realismu. Když se inteligence roku 1917 zmocnila vlády, velká literární tradice pokračovala v dílech psaných do šuplíku, vydávaných v zahraničí a šířených v samizdatu. Solženicyn, Vasilij Grossman, Boris Pasternak, Michail Bulgakov a Světlana Alexejevič vědomě pokračovali ve velké tradici ruských klasiků.

Někteří talentovaní spisovatelé, jako satirik Michail Saltykov-Ščedrin, se pokoušeli mít obojí – či jak poznamenal Struve, oblékali si uniformu „inteligence“. Našli kreativní způsoby, jak bránit předepsané názory, stejně jako se o to o desetiletí později snažili někteří nadaní sovětské spisovatelé. Naproti tomu „Dostojevskij a Tolstoj, každý svým způsobem, ze sebe tuto uniformu strhli a zahodili ji“.

Většina liberálů uniformu hrdě nosila. Tato tragédie téměř zaručovala případné uchopení moci inteligencí a hrůzovládu, jež následovala. Podle autorů *Milníků* lze náklonnost liberálů k neliberálním hnutím odvodit z psychického komplexu upřednostňujícího konformismus.

Ačkoli někteří liberálové uznávali, že se odlišují od radikálů, většina se chovala jako rádoby inteligenti, kteří nebyli ochotni přiznat – a to ani sami sobě –, že jejich hodnoty jsou v zásadě odlišné. Socializovali se do té míry, že považovali cokoli konzervativního za zavrhenné – ba ještě hůře, za společenské faux pas, a vynalézali způsoby, jak ospravedlnit radikální nesnášenlivost a násilí jako vynucené, pochopitelné a ušlechtilé. Museli tak činit, protože základní emocionální předpoklad liberalismu – nepřátelství

Foto: DM PHOTOGRAPHY / flickr

vůči oněm hloupým, bigotním a mravně zkaženým lidem na pravici – se téměř vždy jevil jako přesvědčivější než předstírané intelektuální závazky.

Berdajev vrhal „kradmé pohledy na ty, kteří takovéto myšlenky přijímali“, a poznamenal, že tito liberálové ilustrují, jak „se rozvíjí mravní zbabělost, zatímco láska k pravdě a intelektuální odvaha hasnou“. Uchvácení veřejným míněním podepisovali petice, se kterými nesouhlasili, omlouvali ohavné činy a vždy dodržovali následující pravidlo: Lépe být s lidmi, kteří stojí o kilometr nalevo, než být spojován s někým, kdo je třeba jen o píd' napravo. Vzdělaná společnost věděla, že nelze jen tak zrušit policii, jak se toho dožadovali anarchisté, a že socialismus by okamžitě nevytléčil všechny neduhy, ale ujišťovala sama sebe o tom, že pokrokový názor musí být správný:

Je možné o něm pochybovat, když ho přijaly všechny pokrokové myšlky?... Pouze lidé s výjimečně silným duchem dokázali odolat hypnóze obecně přijímaných názorů... Tolstoj vzdoroval, stejně tak Dostojevskij, ale průměrný člověk, i když nevěřil, si to neodvažoval připustit.

Autoři *Milníků* si kladli za cíl změnit Rusko tak, aby jako v Anglii vzdělávalo lidi, ale ne inteligenci. Podobně jako Do-

stojevskij v *Běsech* varovali, že pokud se vzdělaná třída společnosti podobá inteligenci v ruském smyslu, pak směřuje k tomu, co dnes nazýváme totalitou – leda že by ostatní našli sílu jí vzdorovat.

Občas slyšíme, že „kyvadlo se zase zhoupne zpátky“. Ale jak vůbec můžeme vědět, že se jedná o kyvadlo, a ne třeba o sněhovou kouli valící se z kopce dolů? Není moudré utěšovat se metaforami. Je-li strana ochotna prosazovat svou moc, kam až to půjde, bude v tom pokračovat, dokud nenarazí na dostatečný odpor. V době francouzské revoluce teror zastavil až „Thermidor“ a potom Napoleon. Ale v Rusku Stalin po revoluci vyhlásil „zesílení třídního boje“, což znamenalo nekonečné řady zatýkání, poprav a trestů v Gulagu. To, co nenarazí na odpor, se samo nezastaví.

Gary Saul Morson
First Things
Přeložil Pavel Štíčka

Gary Saul Morson
profesor umění a humanitních věd

UZDRAVIL MNOHO NEMOCNÝCH

7. února 2021 – 5. neděle v mezidobí – Mk 1,29–39

Ježíš vyšel ze synagogy a vstoupil s Jakubem a Janem do Šimonova a Ondřejova domu. Šimonova tchyně ležela v horečce. Hned mu o ní pověděli. Přistoupil, vzal ji za ruku a pozvedl ji. Tu jí horečka přestala a ona je obsluhovala. Když nastal večer a slunce zapadlo, přinášeli k němu všechny nemocné a posedlé. Celé město se shromáždilo u dveří. I uzdravil mnoho nemocných s rozličnými chorobami a vyhnal mnoho zlých duchů. Nedovoloval však zlým duchům mluvit, protože věděli, kdo je. Brzo ráno, ještě za tmy, vstal a vyšel ven, zašel si na opuštěné místo a tam se modlil. Šimon se svými druhy se pustili za ním. Našli ho a řekli mu: „Všichni tě hledají!“ Odpověděl jim: „Pojďme jinam, do blízkých městeček, abych i tam kázal, protože kvůli tomu jsem přišel.“ A procházel celou Galilejí, kázal v jejich synagogách a vyháněl zlé duchy.

Béda

V Lukášově evangeliu se píše, že ho za ni prosili. Spasitel uzdravuje nemocné někdy pro prosby za ně, jindy sám od sebe a ukazuje, že vždy naslouchá modlitbám věřících a nezřídka uzdravuje i tam, kde se za ně nikdo nepřimlouvá,

a také zbožně prosícím odpustí i nepoznané, podle žalmisty: „kdo ví o všech svých poblouzněních? Očišť mě od slabostí, které si neuvědomuji.“ Proto i zde pro prosby uzdravuje; následuje totiž „přistoupil, vzal ji za ruku a podzvihl“. Dary svého uzdravení a učení dává hojně zejména v sobotu, čímž učí, že není pod Zákonem, ale nad Zákonem, ale také, že si ne zvolil židovský sabat. Pán miluje takový druh odpočinku, při kterém se snažíme o spásu duší a zdržujeme se otrocké práce, tedy všech nedovolených skutků. Následuje „horečka přestala a ona je obsluhovala.“ Zdraví darované na příkaz Pána se vrátilo na jednu v celistvosti a spolu s ním přišla tak velká síla, že hned dokázala posloužit těm, kteří ji pomohli.

Zlý duch ho vysíleného čtyřicetidením postem poznal jako člověka, ani skrze pokoušení nedokázal zjistit, zda je však také Boží Syn. Nyní však už na základě mnohých znamení pochopil, či lépe řečeno pojal pozdežření, že je to Boží Syn. Nebylo tedy jeho záměrem přesvědčit Židy, aby ho ukřižovali proto, že je Božím Synem, vedl je jinak, ale nepředpokládal, že mu Jeho smrt způsobí škodu.

Jan Zlatoústý

Pod slovem „mnoho“ je třeba podle zvyku Písma chápat „všechny“.

Teofylakt

Anebo říká „mnoho“, protože někteří mezi nimi byli nevěřící, kteří pro svou nevěru nemohli být v žádném případě uzdraveni. Uzdravil tedy „mnoho“ z těch, kteří byli přineseni: ty, kteří měli víru. K vykládání nauky přimíchal vždy i jednání, vnější činnost. Po výkladu učení vyháněl zlé duchy a uzdravoval. Pokud by Kristus nekonal viditelné zázraky, nevěřili by jeho řeči. Proto i ty po učení konej, aby tvá řeč nebyla v tobě prázdnou.

Pseudo-Augustin

Zlí duchové věděli, že je to Mesiáš, kterého Zákon přislíbil. Viděli na něm všechna znamení, o kterých svědčili proroci. Tajemství jeho božství ale nerozpoznali, oni ani jejich knížata. „Neboť kdyby byli poznali, nebyli by ukřižovali Pána slávy.“

přeloženo, zpracováno a redakčně upraveno podle www.catena aurea.sk

OFFLINE CESTA Z BABYLONU

Scéna první – Úkryt v nepravděpodobném scénáři

Vánoce za námi, Hromnice za dveřmi, v hlavě se mi ještě promítá vánoční drama: Bože, byl to opravdu dokonalý plán, jak skrýt nejdůležitější událost před těmi, kdo by mohli věci uškodit – ať se zlým úmyslem pronásledováním a zahubením klíčícího výhonku spásy, nebo jen z hlouposti roztrubováním a předčasným oslavením mesiáše. Tohle fakt nemohl nikdo čekat: Ne čestný občan, ale vzdálený rodák, kterého do domoviny jen na chvíli přivál úřední šiml. Ne skutečný otec, ale podivuhodně pověřený pěstoun. Ne

manželka panovníka, ale prostá panna, no vážně – panna! Nijak zářný příklad počestnosti, ale poněkud podezřelá – neprovdaná a už těhotná. Ne na červeném koberci v teplíčku, ale na seně, kde fouká. A přece došlo na tvé slovo – z rodu Davida, z Betléma, Emmanuel – do puntíku, Slovo! Říkám si, kterými cestičkami stranou pozornosti, Pane, proplováš dnes mezi online kamerami, abys usku-tečnil, co jsi řekl?

Scéna druhá – Trofejový úlovek jménem Donald

Máme to ale pozdvižení, že? Nejdřív

pan kardinál Duka a následně sám pan Trump, muž na postu nejdůležitějšího z prezidentů. Twitter si dovolil je vypnout. „Drzost, cenzura, nesvoboda!“ je některým do bouření. Mně ne. Lidé zlatí, nedivte se. Twitter někomu patří a vy ho jen bezplatně užíváte. Zákazník se pozná podle toho, že platí. A to, co zaplatí, patří jemu – rohlíky v pytlíku, boty v krabici, data na serveru. To ale není váš případ. Ano, vlákali vás do léčky. Zadarmo vás nechali, ať posilujete svůj vliv, a teď si jen řekli, že je dost velký – úroda dozrála, je čas sklízet. Nejste zákazníci, jste produkty, a produkty patří do sýpek. Majitel sýp-

ky jen posčítá, ba ponásobí ty vaše vlivy – a může si mnout ruce nad krásným supervlivem. Nastal čas řídit svět, vodit hlavy států jak loutky pomocí tlačítek *on* a *off*, nejdůležitějšímu z prezidentů poroučet, že muž = žena, že černý se píše s velkým Č a bílý s malým b, že dýchání způsobuje neodpuštělnou produkci CO₂, že, že, že... Že?! Člověk nad těmi nesmysly trochu žasne a hodně se děsí – tohle není thriller v televizi, v ruce není ovladač a pod hlavou polštář, to je sám život. A někdo se tu zatraceně dobře baví. Bůh všechno už dávno ví, ďábel se všechno teprve snaží zjistit – jde mu to s naší pomocí po čertech dobře, opičákovi. Nebudu tu používat slovo hlupák, to si doma řekněte sami, až prozřete. Prozřít není tak těžké, stačí si otevřít knížku s pohádkou *Jak se Honza upsal čertu* a místo „husím brkem namočeným ve vlastní krvi“ si tam dáte „kliknutím na tlačítko Zaregistrovat“. Pak to pokračuje láskou a dobře to skončí – takže i návod na další kroky tam najdete: Najít lásku, zničit úpis/odregistrovat se. Tak jen do toho, ještě není pozdě.

Scéna třetí – Dotek, ale jaký?

Na obrazovce tupě sleduji klasickou nahrávací žížalu s hláškou „Probíhá přenos...“, když v tom zbystrím „... tvého života z reality do virtuality“. Cože? Kde se to zastavuje? Vždyť to zrychluje! Buším do klávesnice, šmátrám všemi směry po displeji, nic. Nakonec celý zoufalý vytrhnu wifi anténu ze zásuvky. Uf – 20% reality nepřeneseno, to bylo o fous. Manželka ke mně ze zadu potichu přijde a položí mi ruce na ramena: „Co blbneš?“ Po jejím doteku mnou projede jako blesk jedno velké Ahá. ... Ahá, tak je to: Jsme úplně mimo. Čas práce i zábavy čím dál víc trávíme civěním na tu placatou věc, jejíž obrázky pohlucují náš pohled. Kolik chvil přes den uteče tak, že se špunty na uších slyšíme něco jiného než své okolí? A naše prsty se dotýkají víc všech těch blikajících skliček než našich bratrů a sester, mezilidský kontakt se stal bezdrátově sterilním. Tak nám z těch pomatených smyslů zbyl čich a chuť. Škrt, ó kdepak, píše se rok 2021 – i čich a chuť se dostaly mimo provoz, v lepším případě do předpekli povinného náhubku, v horším případě se jich zmocnil sám covid. Tedy jestli je pravda,

Foto: Člověk a Víra

že za tou čínskou chřipkou není Stvořitel se svými netopýry, ale nějaký mikrobiolog potemnělého režimu, dávalo by to celkem smysl jako geniální zbraň, která jednak vyřadila ze hry poslední „mysluněžbavené“ smysly (čich a chuť), která jednak, a to zejména, naprosto neuvěřitelně urychluje virtualizaci našeho života (práce, škola, zábava, nákupy, úřady, ... kdo chce, tak i sex) a která nakonec skrze vládní opatření činěná proti ní je otevřeně namířená proti základním potřebám lidského soužití – kontaktu tváří v tvář, ruku v ruce, nablízku bližním. Dostáváme se k velmi nebezpečné hraně.

Scéna čtvrtá – Je to fofr

Doteď bylo dobrovolné a – dá se říct – svobodné, v jaké míře komunikujeme osobně, papírově, telefonicky, emailem, ... a tzv. sociálními sítěmi. Jenže současní politici uhranutí sobeckou touhou po vlivu na voliče místo oznamování zásadních rozhodnutí z moci úřední řádnými oficiálními prostředky (veřejnoprávní média, vládní weby, sbírka zákonů) dávají přednost tzv. sociálním sítím a tiskovým konferencím, tedy prostředkům, které za normálních podmínek lze považovat za nejméně závazné. Do toho covid způsobuje prostřednictvím vládních rozhodnutí, činěných v tísní a v mnohém nemoudře, raketový nárůst využívání neplacených komunikačních platform internetu (Skype, Teams, Meet atd.), čímž

jsou data našeho života poskytována – jak uvedeno výše – supervlivným velkým bratrům. To, co reálně hrozí, tedy je, že se virtuální komunikace (placenými konvenčními prostředky i neplacenými sýpkami velkých bratrů) stane povinnou, resp. jedinou možnou. Jako „hrdý nositel dominantní formy disentujícího genu“ netleskám tomu, jak díky online internetovým nástrojům společně zvládneme covid, ale tvrdím, že zdravotní účinky covidu vedle toho, jak covid působí při virtualizaci (zneskutečňování) světa, nejsou jediným zásadním nebezpečím. Reálná komunikace osobní, příp. i papírová, je již nyní určitou formou luxusu a mohla by se stát v některých ohledech i nezákonnou a nejsoucí po vůli velkých bratrů. Možná i tím máme projít, abychom docenili prostou skutečnost, protože zakázané ovoce nejlíp chutná (koneckonců naši papaláši ho již papají)...

Ještě, že tu jsou ty tvé nepravděpodobné scénáře, vid', Bože? Vím, určitě tu jsi. Nečekaně blízko a skutečně. Offline.

Vojtěch Macek

Ing. Vojtěch Macek
pracovník církevní správy

SRDCE PLNÉ VÁŠNĚ PRO BOŽÍ VĚCI

Lékař: „Chcete vakcínu?“ Angličan: „Ne.“ Lékař: „Ale všichni gentlemani se očkují.“ Angličan: „No, tak jo.“ – Lékař: „Chcete vakcínu?“ Němec: „Ne.“ Lékař: „Je to rozkaz!“ Němec: „V tom případě ano.“ – Lékař: „Chcete vakcínu?“ Američan: „Ne.“ Lékař: „Ale váš soused ji má.“ Američan: „Fakt? Tak jo.“ Lékař: „Chcete vakcínu?“ Francouz: „Ne.“ Lékař: „Ale všichni gentlemani se očkují.“ Francouz: „No a co?“ – Lékař: „Je to rozkaz!“ Francouz: „Na to kašlu.“ Lékař: „Ale váš soused už ji má.“ Francouz: „Co je mi po tom?“ Lékař: „Počkejte, vy jste Francouz vlastně, že ano? Tak to na ni vlastně nemáte nárok.“ Francouz: „Jak nemám nárok? Koukejte mi ji píchnout!“ Lékař: „Chcete vakcínu?“ Čech: „Ne. A nemusíte se namáhat, i když s tím Anglánem, Němčourem, Amíkem a Frantíkem to bylo fakt dobrý, slyšel jsem ty vaše frky.“ Lékař šeptem: „Víte, já jim píchnul ruskou vakcínu. Ale mám tu ještě jednu americkou...“ Jak to asi dopadne, že?

Začali jsme tématem, které se dost přetřásá, katolík by měl zachovat chladnou hlavu a srdce plné vášně pro Boží věci a království zde na zemi a neměl by sám zapomínat na to, že naše existence zde na zemi má svůj vyměřený čas a statečně by to měl také ohlašovat těm, kteří v této nelehké době věří na nesmrtnost pozemskou. Z této perspektivy si pak odpovědět, zda vakcínu ano či ne. Mimochodem, jedna slavná česká herečka napsala: „Ještě štěstí, že pandemie nepřišla přes 15 lety, to bychom byli zavřeni doma s Nokia 3310, pokud bychom na ni tehdy tedy měli.“ A pokračuje: „Ráda cestuji. Právě jsem se vrátila z kuchyně – hlavního města bytu.“ Inu, doba je opravdu podivná. Ale fajn, má-li to svá opodstatnění, pojďme se zdržovat a respektujeme, co je třeba.

Poutní místo Křtiny. Foto: Vojtěch Hlávka / Člověk a Víra

Mám nevlastní matku. Pečovala osm let o mého nemohoucího tatínka, který loni zemřel. V té době jsem já sama byla na JIP po závažné operaci. Bydlí v osadě, kde je cca 40 obyvatel. Vyjde-li ven (a to platí od loňského března), hned ji perzekují všichni sousedé (někteří jsou jejími rodinnými příslušníky). Poslala mi taky vtipnou hlášku: „Jdu vynést smetí. Mám písemnou omluvenku. A jsem tak nadšená! Jen nevím, co na sebe!“ Ještě pořád vám to všechno přijde v pořádku neboli normální?

No, ale pojďme k podstatnému. Svět má nového amerického prezidenta. Jeho první kroky směřovaly k tomu, aby se do sportovních soutěží zainteresovaly právoplatně transgender osoby, takže svalnatý chlapec, co je v době soutěže

dívkou (aby získal stipendium), vyhraje v běhu na 1,5 km sprintu s 10 vteřinovým náskokem a pak skočí mezi holky do sprch, no a je osvobozen od jařma pohlaví, s nímž se narodil. Co na to nahá děvčata ve sprchách je evidentně zcela druhotné. Dále Joe Biden pochopitelně zasáhl ve prospěch ilegálních imigrantů. Ale dobře. To není primárně katolická otázka. Já vím, doba není lehká. Ale pamatujme: čtème Písmo svaté a důvěřujme Božímu slovu. Kdo se modlí, adoruje, chodí na mši svatou, nemůže ochabnout. Ale to první – osobní, důvěrná modlitba, třeba jen za mříží zavřeného kostela, to je klíč k tomu, abychom zůstali ZDRAVÍ.

–zd–